

НОВА ЗОРЯ

4. WARSZAWA
Biblioteka Narodowa
Minist. Oświaty

ЧАСОПИС ДЛЯ ПОШИРЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ХРИСТІЯНСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ

Виходить два рази тижнево: в четвер на 4 ст. під неділю на 8 ст. | Передплата в краю: 1/4-річно 6 зол., місячно 2 зол. За кордоном 1/4-річно 1 амер. долар. — Ціна числа 25 сот — Конто П. Ш.: Краків 405.867.
АДРЕСА: Нова Зоря Львів, ул. Кляновича ч. 8. П. пов. — Телефон 4—48.

о. ВАСИЛЬ НАВРОЦЬКИЙ.

Світла і тіни з нашого церковно-народного життя

(Тиха Служба Б. — Реформа ЧСВВ. — Віче в Народній Домі 1884. — Перші реколекції. — Перші місії. — Початок Масового богослуження. — Релігійна еволюція. — Унія і Рим. — Старі романтики. — Візерунок до альбому).

З приводу статті „Православне на Покуття“ в ч. 56. Нової Зорі, в якій о. Мих. Вовчик справедливо осудив погляди висловлені п. д-ром Андрієм Чайківським в статті під тим самим заголовком в „Українським Голосі“, кождому, хто слідив та сам пережив розвиток і обнови релігійного життя на галицькій Україні за останнє півстоліття, насуваються деякі спомини та рефлексії. Думаю, що не від річи буде поділитися ними з загалом в теперішнім часі, коли то всякі некомпетентні і непокликані люди беруться „реформувати“ наш обряд, „поправляти“ Унію.

Зачинаю від того, що так добре характеризує розвиток обряду в католицькій Церкві і що між иньшим так дуже вражає п. д-ра Чайківського („ціхем ши“), а саме від читаної Служби Б. і способу її правлення. Знаю п. мещанаса не від нині знаю його як віруючого і навіть практикуючого християнина (не кажу католика, бо-ж він сам змістом тієї статті в У. Г. від приналежности до кат. Церкви відпекується). І тому його як християнина, якого я бачив у церкві на неодній Службі Б., питаюся: чи його не застала ріжниця між читаною Службою Б. тому 40—50 літ, а тепер? Чи тоді не разило його, як прм. на храмі чи відпусті в церкві, при рівночасним читанню 2 або 8 Служб Б. на окремих престолах, оден священник наперед другого змагався в голоснішим читанню — се-то себе перекричували? Чи було можливо тоді зібраним у церкві людям зібрати духа і віддатися всеціло молитві? А сьогодні бачите ледви чутно читану Службу Б.* і навіть умисно до неї добирають (щоб не розсвати уваги) найтихіший дзвінок і нарід замоленний і хоч не чує поодиноких слів, свідомий того, що сповняється найбільше таїнство світа, жертва понад усі жертви, жертва самого Сина Божого... А вже само розуміння слова тих а вказує, що се не співана, ні голосно говорена Служба Б.

Таких знаменних моментів розвитку і поступу в нашій церковній життю наведу більше. Тому несповна 40 літ був я случайно на лат. відпусті 15. серпня в Кальварії Пацлавській під Перемишлем. Поїхав я туди з Добромиля, куди їздив відвідати о. Єремію Ломницького, еромонаха ЧСВВ., нині вже покійного. Добромильський монастир зі сво-

ім гарним положенням серед лісної гущі, у стін гори, зі звалищами замку Гербурта на верху, зі своїм к. адовіщем і могилками черців під самими вікнами келій, зі своєю незвичайною тишиною, хоч там тоді містився новціят і яка сотка монахів, зробив на мене незатерте вражіння, успособляв до контемплатції, будив думи про суєту світа. На тлі тих акцесорій вели ми оба з пок. Ломницьким розмови на теми нашого церковно-народного життя. Ми спорили. Я твердив, що наш народ наскрізь релігійний, святий побожніший, чим другі народи. Мій товариш був інакшою думки, вказував на незнання у него підстав катехізму, недостачу живої, ро умної віри. В 3 дні опісля о. Ломницький відїздив до Кальварії, бо зобов'язався туди з проповідю. Намовив і мене поїхати. Приїхали ми ввечером. Тоді з балькону костела оо. Францішканів (нинішня наша церква шойно тоді почала будуватися) бачив я те, чого вже опісля в життю не бачив: около 200.000 зібраного народу на площі перед монастирем. Непроглядне море людських голів. Між ними багато нашого народу з близьких і далеких сторін, бо аж з прикарпатської (угорської) України. На 2. день, в день відпусту, священники від досвітку засіли до сповідальниць. Зі мною був клопіт. Як приналежний до львівської дієцезії не мав я юрисдикції до св. сповіди в перемиській дієцезії, а пок. єпископа Пелеша, що опісля, як вже пославили церкву, річично зїжджав до Кальварії, тоді не було. Порадили мені вдатися до лат. єпископа пок. Глезера, що зїхав з Перемишля і попросити о юрисдикцію. Поладивши се, я пішов сповідати. З огляду на колізію, що я одержав юрисдикцію для вірних лат. дієцезії, а порадою других отців взяв на себе лат. стулу і через те сповідав самих латинників. Мені отворилися очі. Я признав в душі цілковиту слухність о. Ломницькому. Яка велика ріжниця в релігійнім освідомленню, в розумінню нюансів доброї сповіди й освічення душі у мазурського народу, того народу, що недавно ще перед 40 роками різав свої панів! Я наглядно бачив висліди праці латинського духовенства а в першій мірі оо. Єзуїтів, що з одним з найбільших польських місіонерів, кс. Антоневичом на чолі, якраз по р. 1846., переорали місіями всю західну Галичину. А в нас тоді, як я був у Кальварії, хто чував про місії? (Маю тут на думці не місії для поширення тверезости пок. свящ. Моха, Наумовича, Мардаровича, а місії для обнови цілої душі). Ще йно молоді тоді оо. Василіяне доучувалися в своїх школах і лиш в душі деліяли думку про перший виступ на запущенім церковно-народнім перелозі. А сьогодні по 40 роках і у нас вже бе повним живчиком релігійне життя, обновлене реколекціями і місіями монашого духовенства оо. Василіяні і Редемптористів, при рівночасній тихій праці білого духовенства в церкві і школі, правда, неслідній на зверхи, за те слідній в душі народа.

Порівняйте ви тепер св. сповідь вірних нашого і лат. обряду... Душа росте!

Ще оден дрібний а характеристичний епізод з могого побуту в Кальварії. По скінченій відправі і по обіді оден з наших священників поспитав жартом других наших отців, чому то вони утруднюють собі самохитів сповідь накриваючи епітрахилем голову пенітентів, аджеж і так така велика спека, то пощо замикати продув повітря ховаючися разом з пенітентом в задуху під епітрахиль. На те оден отець, а за ним другі обстоювали, що так велить наш св. обряд, а навіть той отець, вельми поважний і визначний священник, твердив, що так невідмінно належить робити, бо се знак сходження Духа св., благодати Божої... Я ше і в пару літ пізніше бачив, як мій товариш (твердого начала), катихит львівських шкіл, у костелі св. Антонія, куди ми зїшлися, щоб відвзаємнитися оо. катихитам лат. обряду за поміч у сповіди наших дітей (тоді се ше було можливе), з привички накривав голови і мняв капелюхи спривдаючимся панночкам й опісля від часу до часу глянувши на других оо. сповідаючих рефлектувался і чим скорше відкривав... А сьогодні, по 40 роках, чи побачить хто священника так сповідаючого?

За тих 40 років багато, багато змінилось. В р. 1884. як питомець духовної семинарії у Львові викрався разом з другими моїми товаришами на місто, щоби взяти чинну участь в великім вічу в Народнім домі, скликаним Ю. Романчуком на те, щоби прилюдно запротестувати проти „посягання Риму на наші права і святощі, проти реформи Єзуїтами Василіяні“. Переняті жалем і обуренням ми питомці (в реверендах) також грімко аплявдували промови предсідника і виводи бесідника-референта д-ра Короля та поставленім ним резолюції... А сьогодні...? Не лиш оден я благословлю ту переломову хвилю в нашім церковно-народнім життю, ту ратункову акцію Апостольської столиці, яка по переведеній хірургічній операції у завмерлого і вимираючого чина вляла в нього нові вимотворні соки, ту поміч ізовні, яка дала оо. Василіянам на магістра новіціяту таку силу зпоміж оо. Єзуїтів цілого світа, якою був бл. п. Щепковський, великої святошти чернець, світової слави вчений і педагог, — реформу, яка оживила чин і заправила його до благословенної праці, в відродженню народа на всіх ділянках релігійно-культурного життя.

Монаше життя це видвіт духовного життя в народі, барометр саможертви і освячення. Порівняйте тамті часи з їх вмираючими останніми могилками одинокого тоді у нас, нереформованого і zdeформованого Чина СВВ., мужеського і жіночого, з теперішню добою оо. Василіянок, Служебниць Пр. Д. М., Мироносиць, св. Родини, св. Лосафата, Студиток...

(Д. б.)

* До відома о. Вовчкови і спростовання його твердження, що ніхто не наказував тихо правити Сл. Б. до відома оо. з других двох епархій подаю, що в станиславській еп. обов'язує розп. Ординаріату з р. 1926. про тихе, (не піднесенім голосом і не крикливо) читання Служби Б.

Дещо про лібералізм

II.

В натурі всіх громадянських течій лежить, що вони, раз पुшені в рух, розвиваються аж до заперечення самих себе, себто до вислідів протилежних тим, які зразу малося на оці. Таке саме було й із тим ліберальним політичним змаганням, що його почала католическа Церква в XI-ім в. (До річи: византійська Церква ніколи серйозно не змагала до визволення зпід супрематції держави; московська пробувала, безуспішно, щотілько в XVII в.). Монархічно-державний абсолютизм був зломаний і компетенція державної влади обмежена тільки до незначних функцій, одначе з другого боку замість одної держави й одного права появилися держави в державі з окремими правами, з окремим господарським і культурним життям — більше або менше ворожі одна одній. Так дійшло до витворення окремих замкнених й автономних станів: духовенства, шляхтства (часто вишого й низшого), міщанства і селянства (якого правне становище в різних країнах дуже різне) — станів дуже нерівних між собою і чисельно і господарсько і правно.

Отсей становой партикуляризм, хоч колись покликаний до життя ліберальними, свобододобними змаганнями, перемінився таким способом у протилежність — у неволю, сим разом уже не монархічно-державну, а в соціально-економічну. Тому-то вроджений людний дух воли виявився тепер у протилежний процес: у змагання до затирання станових окремішностей, до зрівняння всіх станів щодо правного становища. Як колись гаслом „поступу“ була диференціяція громадянства коштом державної влади, так тепер таким гаслом стала нівеляція станових перегород, з природи річи — в користь державної влади. Так прийшло до лібералізму суспільного і господарського, що зразу наймаркантніше висловився в освіченні абсолютизму, о-після-ж у великій французькій революції. Зрівняння всіх горожан супроти права, промислова й торговельна свобода — се результати того відворотного ліберального процесу.

Очевидно, він відбився і на політичній діяльності громадянського життя. Він скріпив зразу державну владу, одначе й ся підпала основній зміні. Відродження старинної республіканської ідеї підкопало монархічний устрій та допустило до участі в державній владі „суверенний народ“, себто заступників громадянства, у формі виборних парламентів й урядів, що в дальших наслідках довело до ослаблення державної влади.

Отсей потрійний лібералізм дійшов до найбільших успіхів в XIX в., одначе разом з сими успіхами показалася ціла низка негативних прояв, а між ними найважливіша та, що загальна конкуренційна воля довела до безоглядного панування сильнішого, головнo капіталіста, й поневолення слабшого. Світова війна була льогічним завершенням тої над-ліберальної епохи в історії, та разом з нею почався новий протилежний процес: обмежування прав громадянства і концентрування всієї публічної влади в органах держави, чи там тої класи, яка ті органи має в руках, чого найякірші зразки маємо з одного боку в СССР, з другого — в Італії. Сьогодні доходить уже до того, що горожанин не має вже жадних прав: ні йти куди хоче, ні купити, ні продати, що хоче, ні їсти що хоче, ні вчитися як хоче, ні читати що хоче, ні говорити що думає, ба що більше — ні думати навіть того, що державою заборонене (пор. до-вельський процес у Москві). Боротьба з сею десятикратно неволю дасть початок новому ліберальному рухови, як на полі політичній, так суспільній і господарській. В Польщі одначе ще попередній процес не закінчився.

Як уже на початку було зазначено, е ще четверта категорія лібералізму — се філософсько-культурний, звичайно називаний вільнодумством. Попередні

ЗБІЖЕ і ПАШУ

дорібок Вашої щорічної праці, обезпечайте від огню тільки в своїм — Товаристві взаїмних обезпечень —

„ДНІСТЕР“

у Львові, вул. Руська ч. 20.
Інформації уділюють місцеві агенції.
287 10—16

замітки показують наглядно, що сей напрям про себе не має нічого спільного з лібералізмом політичним, господарським або суспільним. Лібералізм філософсько-культурний має своє жерело в середньовічних ересах, що в XVI в. прийняли форму релігійної реформації і безмір нещастя спровокали на людство, а в XVIII і XIX в. довели до розпачування безвір'я й упадку всякого релігійного ідеалізму. Отсей рух узурпував собі також назву лібералізму, бо мовляв він визволяв людей з духової неволі Церкви, одначе зі старими ліберальними рухами, про які сказано було вище, він в дійсности не має нічого спільного. Щобільше, він дуже часто йшов рука в руку з апостолами антилібералізму, прим. колись служив освіченому абсолютизму, а тепер большевизмови і соціалізму. Та найновіші часи, як на різних полях так і на сім принесли основну зміну: вільнодумство на цілій лінії збанкрутувало, „поступ“ оперти на бущітто всемогутій науці показався обманом і найгіршою неволю духа, натомість у релігії, з окрема в католицькій, збите з пантелику людство на ново доглянуло єдине жерело правдивої волі. З більшою ніж коли-не-будь передтим надією на ратуюнок дивиться воно сьогодні на католицьку Церкву.

Хід і характер

Віденський професор Лйоренц звернув у своїх студіях увагу на те, що між ходом людини і її характером існує певний зв'язок. Нпр. хід оптиміста, котрий легко бере життя, буде легкий, легко „розколосаний“. Пильні, робучі люде мають певний, „твердий“ хід. Люде, котрих називають „нездолними“, мають опріч певного ходу піднесену в ході голову й неповорухні рамена і т. д.

Не підлягає сумніву, що студії в тій області мусять бути продовжувані значний час, заки висліди їх можна буде примінити в практиці. Тепер зачали справжувати теорію проф. Лйоренца при помочи фільмів: беруть на фільмові знімки хід людини й опісля студіують історію її життя й поведення.

„Рубай сину аспіну —
Буде добре кавія!
Бери сину сиротину —
Буде господина!“

Молода султанка плакала як дитина у критій колясі султана Сулеймана і рукою з вікна пращала великий полон Українок.

А жіночий похід освічений світлом смолоскипів співав:

„А у наших осей-осей сталась новина:
Молодая дівчинонька сина повина,
Не купала, не хрестила, в Дунай пустила.“

А потому обняли її у турецькі пісні що лунали докруги — так однастайно, як сипаний вітром пісок на пустині.

А в улицях Стамбулу під гук гармат і самопалів, під блиск ракет і гомін музик шаліли лянї від опіною кавалькати на пнях від опіною конях. І клекотів радісно весь Стамбул султанський. А живий „калим“ Настунї при смолоскипах, з возами харчів і одягів, з веселими співами тягнув на північ, до Рідного Краю Настунї.

VII.

Та одного, що приготував Сулейман Настї як частину її калиму, не відкрив їй ще. Було се сповнення приречення у справі прийняття учителя Абдуллага.

Спідка торговців невольницями, до котрої належала колись Настуня, вернула до Кафи у великим страху. Бо в палатї Падишаха ніхто не пояснив Ібрагімови, на що треба Падишахови учителя Абдуллага. Старий Ібрагім одержав тільки письмом з порученням до влади в Каффі, щоб доставила до Царгороду Абдуллага. А друге таке письмо пішло окремо.

Старий Ібрагім у присутности цілої спідки торговців повідомив Абдуллага, що його звивають до султана очевидно в якімсь звязку з Роксолянью. Всї спідники зачали питати Абдуллага, чи не говорив він невольницям чогось такого, за

Внутрі православія в Польщі

Російський дневник „За Свободу“, що виходить у Варшаві, помістив у ч. 199, більшу статтю про 3-днівній нараді митрополитального „совіта“ в Варшаві, в Інтернатї для богословів, ул. Біланська 9. Ціль його була — досягнути повну згоду між православними в Польщі, але замість згоди досягнуто — як пише „За Свободу“ — „рїзкое расхождение“.

„Не помогли ні „чашки чаю“, ні „сердечні бесіди“, ні „обідянки задоволити справедливо домагання представників українського народа митрополітї“, ні навіть оповішене архієпископське посланіє митрополита Діонізія про українізацію богослуження“.

Вже першого дня наступив неприємний факт недопущення делегації Волині, Полісся й Галичини, сторонників збереження церковно-слов'янського богослужбеного языка. Тої делегації не допущено не тільки в сали засідань, але навіть до церкви на молебень. Одначе як тільки та делегація заявила, що звернеться до міністерства з протестом, зараз зачали з нею переговорювати і голову її, адвоката Комаревича допустили в „состав митроп. совіта“. Тодї українські представники зажадали рекомпензати і настали на телеграфічній покликанню до Варшави д-ра Річинського, предсідателя українського церковного комітету.

Митроп. „совіт“ сповнив тільки незначну часть свого завдання, а саме ухвалив скликати „помістний собор“ до Почаївської Лаври на 4-ий день Рождества Христового (10. січня 1929 р.). Варобити програму того собора поручено особній комісії. Предсідателем її мав зразу бути польський архієп. Олександр, але в останній хвилї назначено гродненського архієп. Олексія. Тодї сторонники церковно-слов'янського языка зрозгозили, що усунуться з тої комісії, склячуть свій зїзд на Волині і навіть перенесуть справу положення православної церкви в Польщі на женеvську конференцію (Гл. про те „За Свободу“ ч. 196). Та коли сторонники церковно-слов'янського языка поки-що лише зрозгозили, то сторонники українського языка перейшли від погроз до діла й відказалися від участі в праці „пере-

ФУТРА

ГОТОВИ ТА РІЖНОРОДНІ СКІРКИ по дуже низьким цінам поручає новостворений СКЛАД ФУТЕР тух — СПІЛКА Львів, Скарбківська, ч. 3. 15—15

водческого комитета при св. синодѣ“. Чому — „За Свободу“ не подає. Пише тільки загально, що розвал стався тому, „що в діло виключно церковне буда внесена політика найчистішої воли“, і що „блаженнійший Діонізії призвав до праці „представителї обществности“, руководячися при тїм вузько-національними признаками“. При таких обставинах — пише „За Свободу“ — не могло бути й мови про якийсь один православний фронт митроп. ради. І та рада замість присорити скликання собора, тільки відкладає його. Чи відбудеться він і 10. січня 1929 р., се ще питання.

Християнство в Китаю

(і. л.) Агенція „Фідес“ одержала лист з Китаю, з якого подаємо тут витяги: Полуднево-кит. генерал Єн-сі-хан (якого сестрино прийняв католич. віру в Бельгії), відноситься до католич. віри прихильно.

Генераліссімум Чан-Кай-Ше правдоподібно протестант (жінка його з певністю протестантка). Дуже ворожо до католич. віри відноситься ославлений „християнський“ (протестантський) ген. Фенг-ю-шанг, великий приятель большевїцької Москви. Його війська нищили в жорстокий спосіб християнство. Північні війська також зупушалися над християнами, хотий поодинокі їх полководці оказували католикам свою велику прихильність. Простий нарід ворожо ставиться до християнства тому, що уважає христ. місіонери представниками європейського імперіялізму. Європейці ненавидять всі Китайці (також і вищі

ГАРСОНКИ, Светери

в новостворених магазинах казочно дешево! КОПЕРНИКА 17. 12—30

що мігби султан покарати тепер і його і цілу спідку. Абдуллаг відповів:

— „Аллаг мій свідок найбільший, що я вчив тільки того, що каже святе письмо. А білу квітку з Лехістану я шанував весь час, бо бачив у неї розум, покору і пильність. Але нехай діється воля Аллага!“

Спокійно сів Абдуллаг на военну султанську галеру і під сторожею приїхав до Царгороду в день перед вінчанням своєї учениці. Його привели до сераю й повідомили султана, що вже доставлено Абдуллага з Каффи. Султан сказав, що перша має побачити його нова султанка Хуррем в день після вінчання свого, а передтим має з Абдуллагом поговорити муфті Пашасаде.

Коли Абдуллага провадили до найвищого заступника султана в духовних справах, він налякався зустрічі з великим ученим. І всю дорогу молився, щоб Аллаг дозволив йому, знайти ласку в очах Пашасаде, котрий знав десять способів читання Корану і всі науки близького й далекого сходу, почавши від науки про небесні блискучі зорї, скінчивши на науці про блискучі зорї в темній землі, про самоцвітне каміння, вживане на ліки у всяких хоробах. А слава його лунала по далеких землях.

Щасливо перейшла для Абдуллага авдієнція у голіві учених Кемала Пашасаде. Він говорив з ним довго про способи читання Корану, які знає звичайно кожний учитель читанки Пророка. Але про те, на що його опровадили до Царгороду, не міг йому нічого сказати, бо сам не знав.

На другий день по слобній ночі Роксоляни, коли муззени скінчили співати третій азан на вежах струнких мінаретів, впровадили Абдуллага до кімнат султани Роксоляни.

Абдуллаг тихо сидів. Коли віддалилася прислуга, губився в домислах, чого казала його завізвати до себе улюблена жінка Падишаха.

У своїй скромности провінційного учителя ані на одну хвилину не припускав, щоб його ждало становище учителя — тут, у величезній столиці світа, де було тільки великих учених! Ще раз і ще раз переходив у своїй памяти, чи не сказав колись якогось необережного слова про султана або чи не образив чим його тепершньої жінки. І не міг пригадати собі нічого подібного.

Довго ждав Абдуллаг у кімнатах султани Роксоляни. Вже так оглянув усі річи, дивани й десені, що бачив їх докладно, навіть замкнувши очі. Нарешті зашешестіли жіночі кроки за дорогою занавісою. Вона заколисалася, розхилилася і в кімнату вступила вся в чорнім оксаміті, з одним блискучим брилянтом на груді і в чудовім діядемї з перел булаша невольниці, знайда з Чорного Шляху, жінка десятого султана Османів, Велика Хатун Хуррем. Була трошки втомлена на обличчю, але весела як весна. На вид Абдуллага її очі засвітили ще ясніче як благородний камінь на її грудях.

Абдуллаг на той вид так остовпів, що стратив владу в ногах і навіть не міг рушитися. Щойно по хвилині похилився сидючи так, що чолом дїткнув дивану на долівці. А Велика Панї, Роксоляна Хуррем сіла напроти нього так тихо і скромно, як колись, коли ще була невольницею в Каффі. Зовсім зовсім таксамо...

І слези триснули з очей поважного учителя Корану, що не плакав уже трицять літ. А як виходив з будуарів султани Ель Хуррем, то ще мав слези в очах.

І зі слізами говорив до Кісляраги, що такої султани не мав ще рід Османів, бо вона в такій покорї слухає науки корану, як слухала колись невольницею...

Скоро розійшлися по султанським сераю похвали Абдуллага. І серця улемів, хатібів та дервішів зачали прихилитися до білїої чужинки, що полонила серце Падишаха.

(Кінець першої часті.)

Повістевий фейлетон „Новой Зори“ з дня 9. IX. 1928 58

ОСИП НАЗАРУК.

РОКСОЛЯНА

Українська історична повість з 16. століття.

Була дуже-дуже цікава, що се таке. І просила, щоби сказав. Не хотів.
— „Побачиш,“ відповів усміхаючись.
— „Коли?“
— „В п'ятницю, як їхатимемо з могої. Се буде твій дійсний калім і я вже наперед тишуся, що він сподобається тобі...“

Прийшла п'ятниця. Султан Іхав на престольному молотву до Гагї Софїї, найбільшого мечету Царгороду. В золотій каретї їхала Ель Хуррем з матірью султана. А за ними безко-нечний ряд діврських карет. В нїм їхав великий гарем, Дерї-Сеадет, султана: стрункі і делікатні дівчатка з Еребу, ще нерозвинені як пупінки роз і огнисті дочкі Балкану і прекрасні білі жінчини з Кавказу з очима мов глибокі і рослі та сильні жінки з гір Алтаю. А кругом безліч військ і народа.

А як по престольному богослуженню виїздили з мечети і доїздили до Авретбазару — вечеріло. На торговічці, на тїм семїм місци, де колись продали Настуню чорним євнухам гарему, побачила вона крізь вікно коляси величезну скількість одягнених по нашому дівчат і жінок. Безмежна радість біла з їх очей і облч. І українська пісня заливала жіночу торговіщу Стамбулу...

„Се твій калім, Хуррем!“ сказав Сулейман. „Вони їдуть до дому“.

Настуня розплакала з радости.
А великий хор наших жінок співав:

ми кольорові картини з життя святих (пр. прегарний такий диван з картинами з життя св. Анни, виконаний около 1500 р.). А в слід за тим ткано такі дивани з картинами, на яких представлявано й народні легенди та передання. Оден такий диван є з казками з 14 століття, другий з легендою про Трістану й Ізольду з 15 ст. і т. д. Я сказав „в слід за тим“, — хоч бачив на тих диванах старші роботи світського або напів-світського змісту, ніж церковного. Але не підлягає ніякому сумніву, що ті роботи взоровані на церковних, бо вся культурна праця була тоді взорована на релігійній — і чим не авопікувалися церква і духовенство, те взагалі не заховаалося. Але — річ природна — й те, чим вони опікувалися, пропадало в численних війнах і пожежах.

Тут постягано найкраще, що остало. Постягано зі старих церков, замкових бібліотек і державних та міських архівів. Не тільки книги, малювали і тканини, але й вироби різьбарські, шпіндерські, золотницькі і т. д. Як високо стояла штука під опікою Церкви і які видатки ложила на неї Церква, видно пр. на виставленій там „скрині св. Герібарта“ з 1165 р., роботи Горгарга Нюа з Лютарингі: се емалія, а 12 апостолів вироблених в золоті.

Та посвята найдорожшого матеріялу і найбачившої праці на річці публічній — причувала очевидно цілі суспільності цінити високої суспільної прояви праці. Річ ясна, що ніяка, навіть найбільша посвята матеріялу й праці на чисто світські публічні цілі не може мати такого виховуючого значення, як посвята тих річей на цілі релігійні. Чому? З тої простої причини, що мотиви світського пожертвування звязані з очевидними, земними цілями й тому не можуть так підносити духа народів, як мотиви звязані з земними цілями. Але сього факту раціоналісти ні зрозуміти, ні відчувати не в силі.

Окрема сая присвячена образам Матері Божої й святих. Се овочи тисячелітної праці Церкви, котра мала великанський вплив на піднесення життя родинного й на виплекання героїв людства, вірців життя.

Слідує сая, в котрій зложені т. зв. Wallfahrtsbücher, книги прочан.

Дальше сая отців Церкви й середовічних теологів. Орнаментака на кругах дуже оригінальна, т. зв. Fisch й Vogel-Ornamentik: рибнопташа. 8—9 століття, часи Меровінгів. Що там вложено праці! На опис кожної не сая, але книги — не забагато булоб, посвятити окрему брошуру!

РАДІО-АПАРАТИ
найновіших зразків красивих і заграничних

поруває по приступних цінах і на добрих умовах

ЛЕВ АППЕЛЬ і С-КА
Львів, вул. Леґіонів ч. 1, і 3.

212 г Кошторис на жалднія безплатно. 17—30

Слідує сая монаших правил, головню св. Бенедикта. Він сам представлений з бородою. Різба. Про ті регули появились в пресі докладні студії учених.

Слідує сая про присвячену артистичній оправі книг. Що то за оправа! камеї, золото, срібло... Тут було жерело пошани книги взагалі. Є раціоналісти, котрі люблять збирати гарно оправлені світські книжки — і притім на сам вид церковної книги або молитвенника зачинає їх млоїти й вони лаються на вид таких книжок, що мовляв — „ликода на те матеріялу“... Се виглядає так, якби хто погано занецишував жерело, з котрого сам трохи нище не воду, тільки поганішу, мутишу.

Слідує сая присвячену рукописній техніці, а біля неї середовічна кімната до писання, уряджена так, як вона тоді виглядала. Оригінальна се кімната. Хоч небагато в ній річей (роги на чорнило й червоново звертають особливо увагу) та асі ті річі дуже скромні, — робить вона сильне вражіння. Стиль — пізно готичний.

Слідує сая, де розміщені ріжні-преріжні літургічні книги, за нею сая з проповідницькою літературою.

ОСИП СТЕФАНОВИЧ
ранше РОМАН ЗУБИК

Дальше сая з продуктами духовної поезії та драми.

За нею монастирська бібліотека. В ній особливо сильно відчувається значіння Церкви в ролі ширительки культури між убогими: в часі, коли книжка була маєткою і коли набути книжку міг тільки багатий чоловік, — Церква дала можливість навіть дітям найбідніщих родин присвятити все своє життя науці. Ті, котрі думають, що такі часи минули на завше, грубо помиляються: бо ще тяжкі часи шойно надходять. І знов не видно ніякої опікунки ніж Церкву. Річ в тім, що держава й усякі інші світські інституції, оперті на матеріялістичнім світогляді, амагатимуть від тих, котрих вони виховують, щораз то більшої спеціалізації. А що спеціалізація на всіх областях постійно зростає, отже недалекий вже той час, у котрім на опанування найменшого галузки техніки чи іншого знання — при все зростаючій літературі й усе нових винаходах — замало буде життя людини. Конечний наслідок того буде мабути страшенне звууження світогляду інтелігенції. В слід за тим там, де ще тепер бачимо величау „фальору духовної ростиности“, може наступити абсолютна пустина. І тоді Церква знов буде в силі дати опіку й пристановище озаам людського духа і праці, необрахованим на спеціалізацію й успіхи матеріяльної цивілізації.

Виставу розміщену в церкві в вже згадуван. Зустрічав я там і твори з области польської церковної музики. Наллх ні.

Слідує сая призначена науці, не звязаній з теологією як також університетам. Історія університетів, представлена на мапах. Скрізь зазначено роки оснування і те, котрі університети оснвано на підставі грамот Апостольської Столиці, а котрі на основі рішень монархів. Тут видно, як Рим запаладливо дбав про розсадник найвищих шкіль в Европі! Як ножем ар'зав — поти сягали університети в Европі, поки сягала духовна влада Апостольської Столиці в Римі.

Окрема мапа представляє, як поділилися університети в часі завзятої боротьби протестантів проти Апостольської Столиці в 16 столітті: з 21 університетів аж 12 виступило проти Риму, а тільки 8 остало вірних Апостольській Столиці а саме університети в отсих містах: Кольонія, Тріер, Майнц (місто, де вродився Гутенберг, винахідник друкарської штуки), Вірцбург, Фрайбург, Діалінген, Інгольштадт, Відень. Університет в Ерфурті поділився на дві часті: одна часть професорів остала вірна, друга приступила до бунтівників.

Між ученими все було багато людей, ласих популярности і людської слави.

Цікано представляється університетська бібліотека в давних часах: книги на ланцюгах... Слідує сая, де розміщені шкільні книжки й катехізми. Особливо інтресна мапа Европи, на котрій представлено поширення видань катехізми Каніза, котрий вперше випечатано в Кольонії 1557 р. Досі вишлов той катехізм в 700 виданнях, а найдалше на схід висунене місто видання того катехізми се — наш Львів.

Стоїш перед тою „мапою катехізми“ й на думку приходять спомини з дитинства, коли ти ячився катехізму.

— „На що людина живе на землі?“ Відповідь катехізма на те питання звертає думку людини відразу на висші цілі, підносить її вгору. Від часу, коли ми, дорослі люде, вчилися тої відповіді Церкви, бачили ми і чули вже багато відповідей ріжних менших і більших учених на те цікаве питання. І правду кажучи — котраж відповідь тих всіх учених мудріша і лучша в наслідках від церковної? А як ті „учені“ відповіді відбиваються на мозках зраціоналізованих людей! Найчастіше можна від таких людей почути ось яку „фільософію“:

— Живу таксамо як гриб або папороть в лісі. А інший каже: „Як кінв. Здохну і пара з мене таксамо вийде. Длжтого як кінв насеться кілька може, так і я їм і вживаю кілька могу.“

Коли навіть поминути наслідки, до яких доводить така „фільософія“, а наслідки ті по-

Львів, новости для Пань, сукна на мужеські одіння. Англійські крепи на реверенди і папістики для 247 П. Т. Отців. 13—30

стійно й без виімку — руїна для одиниць і народів, то мимохіть спиняється на „дьюгії“ тої „фільософії“. Та „фільософія“, що постійно закидає релігій „брак доказів“ — сама проголошує як „правду“ твердження, на які не має навіть найменшого доказу. Бо відкиж ті панове знають, що сконають „точно так само як коні“ і що лише пара з них вийде? Деж хочби оден доказ на таке твердження? Історія матеріялізму має вже також тисячеліття за собою, але за весь час не всіла видумати буквально ні одного доказу на своє твердження.

Слідує кімната призначена папському письменству. Булі, енцикліки і т. д. в оригіналах.

Останній простір на партері присвячений послам Церкви.

Слід іще згадати інтресні моделі церков і їх образи, виконані професорами штук, статуї, прапори і — найкращий доказ німецького пошанівку для старих памяток: збірка прейнтресних ілюстрацій з монашого життя. Добре заховані оліїні образи ігуменів, старанно збережені листи виборців і в сліді голосування, протоколи виборів, присяги, жези. 53-ий (останній) ігумен того монастиря, Deus, правив ним від р. 1786 до 1802. Нема написано, чому се був останній ігумен. Мабути скасував той монастир Наполеон — найздібніший з демагогів на престолі.

НОВО ОТВОРЕНИЙ
МАГАЗИН ПОСТЕЛІ
Р. ДЖАЛА
у Львові, вул. Хорущина 5.
побіч кіна „Аполло“

поруває **КОВДРИ** вже по 18 зол., **МАТЕРАЦІ** по 30 зол. — перероблює ковдри по 6 зол., матеріали по 8 зол. 306 4-10

Еп. Ю. Пелеш про целібат

Наввзучуючи до статтей про целібат, недавно оповісненх у „Н. Зорі“, подаємо тут наслідку нам пригадку ставовина в сій справі пок. Епископа Ю. Пелеша, великого правовишва й патріота нашої землі. — Ред.

(Пригадка на часі).

Пок. Еп. Юліян Пелеш, перший владика станиславівський (1885—1891), а відтак перемський (1891—1896), визначний церковний і громадянський діяч, автор першої і досі в нас одинокій великої „Історії Унії руської Церкви з Римом“ в німецькій мові, оповідаючи в т. 2-ім згаданій історії про перемського епископа Атаназія Шептицького (1762—1779), пише між ин. таке (ст. 690—691).

„За його часів слідне було змагання обсаджувати руські церкви безженим світським духовенством. Так Софія Римовська записала 10.000 польських золотих на випосаження трьох священників при церкві в Хлошичах коло Ярославля й епископ згадану фундацію прийняв і повбівляв подбати, шоби при згаданій церкві були завсіді тільки безжениі священники. В 1766 р. ярославський купець і міщанин Ваниский до подарованих вже раньше 18.000 золотих записав іще 44.000 польських золотих на оснування в Ярославі колегії, зложеної з сімох безжених священників, та семинарія для шістьох питомців; дар сей князь Август Чарториский як власник міста Ярослава затвердив, а епископ Шептицький прийняв.

*) Geschichte der Union der ruthenischen Kirche mit Rom von den ältesten Zeiten bis auf die Gegenwart von Dr. Julian Pelész. В. I. Ст. 638 + (2); В. II. Ст. XXIV + 1094 + (1). Wien, 1881. В. 8°.

„Отсе змагання, що поввзлялося, правда, тільки спорадично, треба ці ні ити дуже в сороко (kann nicht genuehlich angeschlagen werden); бо колиб целібат запанував був серед руського духовенства загално, то відносини Унії булиб уложилися значно корисніше. Бо нема ніякого сумніву, що клир, вільний від родинних турбот, має змогу, особливо підчас небезпеки, зробити значно більше, ніж таксамо здібний і ревний клир жонатий, не згадуочи про його перевагу під иншими оглядами. Жонатий клир іри своїй найліпшій волі мусить поконувати часто тисячній перепони; він надто часто мусить дбати про прихильність і ласку ріжних дуже часто дуже негідних одиниць, шоб тільки, коли вже не забезпечити, то принайменш не зашкодити своїй родині: нічого того самостійна одиница не знає. Підчас небезпеки одначе жонатий священник мусить бути дійсно великим героєм, шоб не піддатися; бо такий священник хоч як радий пожертвуватися для загального добра, то його здержуватиме від сього родина. І наша історія, як про се сказано на иншій місци, достаточю показує нам, що коли російський уряд став наворотати руських священників на православне тюромою і муками (нпр. у Бердичеві), то багато тих несних душ відпадо від Унії тільки з жури про свої полишені родини, хоч було також багато таких, що не оглядаючись на се, що їх родині мусить жити в тяжкій нужді, остали як тверді визнавці Христа, вірні його вірі“.

НАЙБІЛЬШИМ СКЛАДОМ
СУКНА, ПОЛОТНА, ШОВКУ і ФУТЕР
в **ЗОЛОЧЕВІ**
с фірма

ЛЕВ ОППЕР

Найліпший товар за правдиво дешеву ціну.

З РЕЛ.-ЦЕРК. ЖИТТЯ

Спільні реколекції польського Епископату відбудуться на другий тиждень у Інезні. Реколекційні науки для епископів уділятиме о. Лубенскі, Редemptорист.

Смерть о. Ігнатія Гльонда. У Варшаві помер на тиф брат польського кардинала-примаса, о. Ігн. Гльонд.

Беатифікаційний процес о. Фіміна з Чина Кармелітів Босих, що погіб згільтовинаний підчас французької революції в 1794 р., почався недавно в великій семинарії в Амьені під проводом монс. Лекомта.

Зі сьв. Конгр. Обрядів. (і. л.) Дня 15. 8. ц. р. на торжественнім засіданню в присутности св. Вітця відчитано 2 декрети, якими стверджується геройськість чеснот двох Божих Слуг. Є ними: бр. Конрад з Паріагаму (Баварія) з Чина Калупцинів і Павля Фрассінетті (з Ієнуй), основателька Згромадження св. Доротей, що займається вихованням найбільш опущених дівчат. Про успішне переведення процесу старалися кардинали Флювірт і Верде.

Уздоровлення суспільности завданнем жінок-матері. Недавно покінчилися в Римі наради національного конгресу італійських католицьких жіночих стоваришень. які існують майже в усіх парохіях Італії. Підчас конгресу на авдієнції в Ватикані, папа Пій ХІ, підчеркнув в привязности делегаток сих стоваришень визначну ролю матери-християнки в ділі відродження суспільности та поширення Христового Царства на землі сими словами: Жадна суспільна акція, шоб уздоровити заражені

мерзкими пристрастями суспільности, не вдається доти, поки моральної відбудови подружжю життя не опреться на совісті побожних християнських матерій... Вірно підкреслюється потребу відновлення духа суспільностей, але немалиме се інакше, як тільки через віднову духа матерій. Мати — се серце родини, вона вічна жрекиня родинного життя. Відроджена родина відродить громадянство. Суспільна діяльність катол. жінок мусить початися від праці над відродженням родини через відроджену в Христі жінку і матір.

Російська папська комісія утворена при Апост. Столиці буде приймати всі церковні документи, що відносяться до канонічного права. Ся комісія буде чинна до часу зорганізування катол. епархії в Росії.

Чрезвичайка увязнила Апост. Адміністратора катол. Церкви в Грузії, епископа Цардізе в часі його утечі до Туреччини. Його життя грозить небезпека в руках чекістів.

На китайську мову перекладено три останні папські енцикліки й у формі летючок п. з. „Церковні документи в справі розвитку місій“ — поширюється їх між народом.

Упадок православного теологічного відділу у Варшаві

В 1925 р. при Варшавськім Університеті засновано православний богословський відділ, на чолі котрого став православний митрополит Діонісій. Але нормальній академічній й науковій праці на сім відділі не вдалося налаштувати. Підчас недавню відбутої сесії митроп. ради Діонісій зробив просто ревелажіну заяву у справі сього відділу. Він поінформовав, що значна частина професорів, а в тім всі професори-духовні усунені з відділу. Сам митроп. Діонісій усунений і від керовництва і з професорської катедри. Більша частина кафедр пуста. Невідповідальні але впливові круги висувають на сі кафедри кандидатів, дуже непевних з релігійного погляду, схильних до пресвітеріянства і т. п. З огляду на те все митр. Діонісій робить висновок, що при таким відношення „найліпше буде сей факультет зовсім закрити“.

Сектантський конгрес мира

Недавно відбувся в Празі конгрес мира при участі ріжних протестантських і православних делегатів. Головною точкою конгресу був відчит німецького делегата Сімонса про „Моральні та релігійні підстави всесвітнього мира“. В тім відчиті Сімонс вказував, що недавно підписаний пакт Кельога при всій його важности не може бути мішною запорукою загального мира. Уже сам пакт містить деякі застереження, а підчас переходу з приводу нього ріжні держави поробили ще інші застереження. Тай взагалі жадні правні запоруки не можуть вистарчити сами для заховання мира. Вони матимуть значіння лише поруч з релігійними та моральними підставами.

Інші німецькі делегати порушили справу вини Німеччини у великій всесвітній війні підчеркуючи, що в інтересах загального мира обовозком всіх християн мусить бути счеркнення однобічного засуду Німеччини за викликання війни.

На догідних умовах 12—20 по цінах точно готівкових продає товари текстильні, шовкові й сукопні фірма

ЛЬОРЕНЦ і РІНГЛЕР
Львів, вул. Сонечна 9, тел. 15-32.

ГУРТОВО. ДЕТАЙЛ.
НОВОТВОРЕНИЙ МАГАЗИН **ФУТЕР**
Абрагам ФЛЯСТЕР
Львів, пл. Краківська 6.
поруває готів футра та ріжнородні скірки по конкурційних цінах. — Дія П. Т. Урядників 292 на догідні сплати. 4 10

ПОЛІТИЧНІ ВІСТКИ

СХІДНІ ТОРГИ У ЛЬВОВІ відбуваються вже тиждень. Між виставлями є поверх 20 держав, а три з них мають окремі павільони: Франція, Австрія й Єгипет. З СССР, прибули як делегати пп. Штайшапіра і Гетлер, розуміється, ні оден з них не є Українцем, хоч після твердження большевиків маємо в суєстві „самостійну“ Україну!.. Успіх тих торгів на будуче як і всякої иншої економічної акції залежить багато від політичних відносин і політично-торговельних договорів. В дану пору торговельний бізнес Польщі відквіта до липня с. р. такий відемний, що коли так буде дальше, то вартість привезених чужих товарів перевисить на поверх мільярд зл. вартість вивезених. Що се значить для господарства сеї держави, можна вносити з того, що — як подають „Статистичне Введомослі“ — загална сума білетів Польського Банку в обігу вносить усього мільярд і 159 мільонів зл., чужих валют посідає той банк тільки на 709 мільонів зл., а сума всіх вкладів польських горожан у банках вносить 683 і пів мільонів зл. Ще такий оден рік пасивно го бізнесу, а становище буде дійсно грізне. (Гл. „Полжак-Католік“, ч. 238).

В РОМУНСЬКІЙ ПРЕСІ ведеться оживлена дебата над тим, як поступати в разі війни з сов. Росією. Французькі ради, шоб вести позиційну війну, добрі для Франції, котра має всего оден фронт довготи 302 км. і до 40 мільонів населення без колоній, з котрого може як стій виставити 3 мільони війська з масою танків, тяжких армат і т. д. Але Ромунія має всего 17 мільонів населення, а фронт її може вивести і 1750 км., то є може бути майже шість разів більший від французького, бо опріч советів можуть проти неї рушити в догідну їм пору також Угри і Болгари. До того Ромунія не має ні тільки грошей, що Франція, ні такого промислу, шоби своє військо заосморити в більшу скількість машин. Остає їй отже тільки війна маневрова, ударна, котра рішиться на просторі між Дністром і Прутом або між Прутом і Карпатами. Інспектор ромуноської кіноної ген. Сянеску виводить в органі „Revista Savaletiei“, що до такої війни треба великої сили кіноної, шоб могли протиставити советській кіноної.

АНГЛІЯ. „Дейли Телеграф“ виступив з острою критикою політики англ. уряду загр. справ, котра своім французьким курсом зрадила Америку для Англії. „Дейли Експрес“ в редакційній статті пише, що з хвилею підписання пакту Кельога участь Англії в Союзі Народів стає злишня і визнає Англію, шоб виступила з Ліги Народів.

СССР. „Правда“ пише, що пакт Келлога буде параваном, за котрим дальше відбудуватимуться енергійні зброєння.

МАГАЗИН ФУТЕР
ВІКТОРА ЗІХЛЕРА СІНИ
Львів, пл. Галицька 14. І. пов.
Порувають футра давські, мужеські футра на гальоні. Приймають всі кушівельські роботи. Переховування футер через літо. Ціни дуже низькі. 201 19—30

ЛІТЕРАТУРА — НАУКА — МИСТЕЦТВО

Іван Лучицький

Історик-Українець європейської слави.

З приводу 10-ї річниці його смерті.

22-го серпня с. р. минуло 10 років від дня смерті одного з найвизначніших українських істориків, Ів. Лучицького, котрий своїми науковими дослідженнями з історії Зах. Європи й України, особливо студіями над господарською історією Франції, здобув велике й заслужене призначення і славу — яко історик — серед учених всієї Європи.

Лучицький народився 1845 р. в Кам'янці, вчився в І-й Київській гімназії та в істор.-філологічному відділі Київського Університету. Ще будучи студентом, розпочав поважні наукові студії й 1864 р. видрукував першу свою працю — з історії старої Русі (про становлення жінки на Русі). По скінченню Університету 1866 р. понад 5 років готувався до професорської діяльності, спершу в Києві, потім у Франції, Німеччині й Італії, працюючи по різних архівах. В 1874—77 рр. був доцентом, а від 1877 р. професором всевітньої історії Київського Університету. Рівночасно приймав найбільшу участь в установках самоврядування — в київській міській думі та в земських зборах Полтавщини; був також почесним мировим суддею в Золотоношському повіті, на Полтавщині. В 1907—1912 рр. Лучицький був членом 3-ї російської державної думи від Київщини і виступав в бороні української справи; нпр. у 1909 р. вніс та обстоював в державній думі догадання заведення української мови в судах на Україні, й т. ін.*

Лучицький був незвичайно енергійним, старанним і плідним істориком. Протягом своєї більше як 50-літньої наукової діяльності видав понад сто більших статей і розвідок, не рахуючи дрібних студій і нотаток. У своїх працях займався найбільше економічною та суспільною історією Зах. Європи, особливо Франції. Низку великих і ґрунтовних праць присвятив також досить об'єктивному дослідженню протестантизму у Франції з історично-політичного погляду й почасти в інших краях Європи. Але найважливіші — його праці з історії землеродіння, зокрема з історії селянської земельної громади („общини“) в різних краях західної Європи й на Україні.

Селянська земельна „община“, так значно поширена в етнографічній Росії, довгий час, як відомо, уважалася національним витвором російського народу. Російські народники-соціалісти бачили в тій общині перехідний ступінь до соціалізму й покладали на неї великі надії, гадаючи, що через неї й завдяки їй російський нарід зможе легше ніж інші народи перейти до соціалістичного ладу. Лучицький у своїх працях вказав, що селянська земельна „община“ — явище зовсім не специфічно-російське. Також існувала колись і на Україні і в Західній Європі. В деяких районах України, так само і в деяких місцевостях на Заході, нпр. у Піренеях, „общинні“ форми землеродіння заховувалися до останнього часу. Взагалі з тих дослідів впливав висновок, що прославлена російськими народниками „община“ була формою землеродіння, знаною ріжним народам у добі слабого розвитку їх господарства, а зовсім не ознакою поступу. Навпаки, з розвитком госпо-

* У державній думі Лучицький належав до російської конституційно-демократичної партії (так само як і нинію інших поважніших українських учених і діячів, як нпр. М. Василенко, Б. Кистяківський, М. Могилянський та інші). Поміжкраних українських партій на Великій Україні не було: всі тодішні наддніпр.-українські партії були соціалістичні.

дарства „общинне“ володіння землею шезало, замінюючись приватним.

Студії Лучицького з історії землеродіння й взагалі всі його праці мали значний вплив на розвиток історичних дослідів. Більша частина його праць написана французькою мовою, й завдяки тому добре відома на Заході, особливо у Франції. Теми його праць майже завжди торкаються малодосліджених питань, містять багато нових, старанно й критично оброблених матеріалів і дають завжди дуже цікаві, обґрунтовані та важні висновки. До певної міри вражіння від творів Лучицького існують через не зовсім досконалу їх форму та цілковитий брак артизму у викладі. Але з погляду індуктивної історичної методології його твори — взірцеві.

Спеціально для української історіографії значення Лучицького передовсім в тому, що він звернув увагу на мало досліджену в нас господарчу історію України й сам чимало зробив для її освітлення. Разом з тим його праці мали велике значення для розвитку української історичної методології. Майже всі українські історики — попередники Лучицького, а навіть і сучасники його, — з винятком Драгоманова й почасти Куліша — належали до т. зв. суб'єктивно-народницького історичного напрямку, проти котрого з гострою критикою виступали Куліш і Драгоманів. Спроби Куліша й Драгоманова направити українську історіографію від суб'єктивно-народницького до об'єктивно-соціологічного дослідження, не були вдатні, почасти може й через те, що Драгоманів не займався історичними дослідками постійно й систематично. Натомість Лучицький, учений найвищої європейської культури, вільний від соціалістичних захоплень, у своїх працях та університетських викладах дав взірці об'єктивного, індуктивного дослідів історії.

Довго перед великою війною Лучицький перед своїми учнями й приятелями не раз вистовлював переконання, що незабаром має розпочатися загальноєвропейська війна, в котрій Росія буде страшенно побита; в наслідок того в російській державі почнеся революція у таких жвавих формах, з такими анархічними вибухами і таким терором, перед котрими збліднуть кошмари „великої“ французької революції. В останній році життя Лучицький міг ще бачити здійснення свого сумного пророцтва.

Бібліографія

BYZANTINISCHE BAUDENKMÄLER AUF DEM GEBIET DER UKRAINE. Von Univ. Doz. Dr. Wladimir R. Zaliznjeky (Berlin). (Osteuropa-Institut in Breslau: Jahrbücher für Kultur und Geschichte der Slaven, N. F. Bd. III. N. II. 1927. Sonderabdruck). Ст. 209—230. В. 8°.

Подібно як про початки Русі-України, йде в науці спір також про походження найстаршого її мистецтва, зокрема: будівництва. Чи воно твір місцевий, чи імпортоване з інших країв? А коли імпортоване — то звідки? А коли наслідок — то яких зразків? Питання отсі насувалися й насуваються кождому, хто студював або студіює передовсім дві найважливіші пам'ятки будівництва княжої України: київську Софію й чернігівський Спас. І про походження обох згаданих пам'яток є в останніх часах в науці аж чотири гіпотези: 1) автохтонна, 2) кавказько-азійська, 3) малоазійська і 4) византійська. Автохтонну теорію заступає В. Січинський, кавказько-азійську — Й. Стшигівський й Ф. Шміт, малоазійську — Брунов і Морґилевський, византійську — автор згаданої вище праці.

Праця д-ра В. Залозецького складається зі вступу і 3-х розділів. У вступі

пі автор порушує декілька питань загальнішого характеру, що стоять одначе у зв'язку з обговорюваним предметом. Дальші розділи присвячені в цілому київській Софії й чернігівському Спасові. Автор передовсім розглядає критично всі 3 згадані вище теорії про походження обох пам'яток і опрокидає їх. Та суть праці автора лежить у стилістично-історичній аналізі київської Софії й чернігівського Спасу. На основі згаданої аналізи автор виказує, що обі найважливіші пам'ятки будівництва княжої України се наслідки византійського зразка.

„Факт, що наші області від кінця X-го століття були у таким тісним контакті з Візантією, що привалили її культуру і мистецтво, мав у цілім пізнішій розвою згаданих областей далекосягале значення: таким чином області ці ввійшли в коло загального, правда — східного, але всеж таки західного мистецтва і культурних впливів.“ — кінчить автор свою працю.

Д-р Осип Пеленський, РЯШІВ, ЗАХІДНЯ ТВЕРДИНЯ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ. (Українська Академія Наук: Ювілейний Збірник на пошану академіка Михайла Сергієвича Грушевського. I.) У Києві, 1928.

Ряшів — місто нині спольщене і забуте. Та колись, за часів галицьких князів і королів, він був одною з твердинь старої Галицької Держави на західній межі з Польщею. Пригадує його українському громадянству проф. О. Пеленський у зазначеній вище невеликій але цікавій праці.

Праця проф. Пеленського складається з 3-х частин. У ч. 1-й п. з. „Новоє місто автор знайомить нас з сучасним Ряшевом: з його положенням, пам'ятками і т. д. Сучасний Ряшів се вже нове місто, що походить з польської доби. Він повстав у XIV. ст. на місці згл. поруч старого Ряшева, що існував уже за українських часів. Свідчить про се наглядно документ, що його видав король Казимир у 1354 р., отже чотири роки після упадку Галицької Держави, а який автор наводить у ч. 2-й п. з. Метрика міста. Документ сей — то грамота, якою польський король своєму дружинникові Янови Пакошлавови за заслуги, що їх лицар сей видав у війні з Татарами „оборони Польщі й Русі на пожиток тих держав“, дає йому а також нащадкам його місто Ряшів і всю волость ряшівську, в землі руській положену, в тих самих границях, які се місто мало за володарів руських, а попередників польських...“ В ч. 3-й п. з. Старгород автор дає відповідь на питання, де лежав той старий, первсний Ряшів української доби. Де він лежав — показує сама назва передмістя „Starmieście“, по нашому Старий город, тепер окрема громада 1¹/₂ км на північ від міста. Автор розсліджує докладно топографію згаданого передмістя і віднаходить сліди старого укріпленого городища.

Д-р Богдан Барвінський, ДО ПОБУТУ ГАННИ ОРЛІКОВОЇ В СТАНИСЛАВОВІ (Українська Академія Наук: Ювілейний Збірник на пошану акад. М. С. Грушевського. У Києві, 1928. Ст. 234—240).

Великий український патріот, визначний політичний діяч, невтомний захисник української справи в Європі й оден із освіченіших людей, яких Україна взагалі мала, гетьман Пилип Орлик, опинившись на еміграції, жив довго між ин. у Галичині. Тут, у Станиславові, жила також дружина його, Ганна, з дітьми: дочками Варварою й Маріяною. Тут вона мабуть і померла. Стверджує се 6 актів з рр. 1750—1753, які опублікував у зазначеній вище статейці д-р Б. Барвінський.

ФУТРА дамські, мужеські та шкірки поручає найдешевше ГОРОВІЦЬ С^{ка} Львів, ул. Краківська 4. 293 Телефон 54—12. 3-10

ДО ПИСИ НОВИНИ

ПІДБУЖСЬКИЙ дек. (Канон. візитація). Підбужський деканат, є одним з більших в перемиській Епархії, бо обіймає частину дрогобицького, турчанського, самбірського і старосамбірського пов. Більшість парохій лежить в горах.

Від 24. VI. до 10. VII. ц. р. гостив в цьому деканаті, як єпархіальний візитація о. Володимир Венґринович, почитаний крилошанин і парох Ваневич. В деяких парохіях посліди канонічна візитація була в 1904 р. яку відбував пок. Єпископ Чехович, а в багатьох парохіях нема ні згадки чи і коли була. Тому ця гостина церк. Достоїнника була для кожної парохії днем святочним, днем радості. Не дивно проте, що вєвда були тріюмфальні брами, а на зустріч вийшли і відводили о. Візитатора кінні банделі. Хлопці в шапках, вишиваних сорочках з жовто-блакитними хоруговками і лентами. Якийсь підйом духа, якась надія... Майже весь час була гарна погода, що корисно впливала на це церк. торжество.

Вечером, по приїзді до парохії, правив о. Візитація молебні і голосив науку про ціль своєї присутності. Слідуючого дня по Службі Божій, співаній місцевим священником також голосив проповідь, якої з великою увагою вєвди слухали. По Службі Божій докінчення візитації, обід і знова туїт коней, шестец хоругвок, курява пороку — це відіхав о. Візитація до слідуючої парохії.

В місцевості, де кінчалася візитація, зіхалися всі отці деканату і тут о. Візитація висказав свої уваги, вимітки, та спостереження, які зібрав, візитуючи деканат.

ТУРОЧКИ НИЖНІ (пов. Турка). В днях 24. VIII. — 28. VIII. 1928 р. відбулася в парохії Турочки Нижні св. Мисія з повним успіхом. Мисією проводила Впр. ОО. Володимир Куновський, сотрудник з Яблонова, Орест Мартинювич парох Яблінки Нижної з поміччу Впр. О. дек. і пароха з Беньової, Івана Тимчука. Кожного дня виголошували вище згадані Отці прегарні проповіді, котрих з запертих вєвди слухали вірні. Повна посвяти праця Отців починалася вєвди до піднесення і скріплення релігійного та морального урочення не тільки серед турчанських громадян, але і серед вірних дооклицних парохій, котрі і ночували і днювали підчас св. Мисії в Турочках. До св. Сповіди і св. Причастія приступило 979 вірних своїх і з дооклицних сіл. Мисію закінчено величавою релігійною маніфестацією. 28. VIII. в храмовий день відбувся при звик чотиритисичним здвизі вірних похід з мисійним хрестом на кладовище. Похід цей звеличали й процесії з Беньової—Сянок, Буківця, Яблінки Нижної і Турочок Вишних так, що здвиг народа подобав на непроглядну — рухаючуся — живу масу й на морі ріжнobarвного маку. За прегарне поведіння, за ширі труди й повну посвяти для добра нашої Церкви і парохії належить шира подяка і признання Впр. ОО. Мисіонарам, всім оО. Кондеканаліям, котрі слухали св. Сповіди й учасникам з сусідних парохій. — о. Іван Скварко.

† Нотар Степан Танчаківський, основник кільканайцяти домів для читалень „Прогітві“, помер у 75 р. життя в Золотім Потоці. Похорон Покійного відбувся 1. вересня дійсно величаво.

† Чеський учений Ярослав Юст. По довгий і тяжкий хоробі помер у 45 році життя визначний чеський учений д-р Ярослав Юст, професор біотехнології Празької Політехніки. Мимо свого молодого віку мав визначні заслуги в своїй науці. Серед студентства всіх національностей тивився прошаною й любовою. Покійний дуже добре ставився до всіх студентів-чужинців і м. и. до наших українських.

Читайте „Нову Зорю“!

ЗЕФІРИ Іван Рідль Львів вул. Академічна 2. 267 20—50 д.

Нові книжки

М. Купці: НАУКА СОЛЬФЕЖА. основана на мелодіях з текстом. Перша частина. Станиславів, 1927. VIII. ст. 48.

О ПОВІСТКИ

ПОЗІР СОКАЛЬЩИНА! З нагоди тридцятилітнього існування Філії Товариства „Прогітві“ в Сокалі, відбудеться в неділю дня 16. вересня 1928 р.

ЮВІЛЕЙНЕ СВЯТО у якому прохається взяти участь усі Українські Установи та все Громадянство Сокальського й сумецьких повітів.

ПРОГРАМА СВЯТА: о год. 9:30 Полеза Служба Божя на ободоні над Бугом, о год. 11:30 Святочна Академія (тажже) з програмою: а) Стеценко: Вкраїно Мати — збірні хорі Читалень повіту, б) Привітання філії, в) Привітні від українських Установ, г) Національний гимн. — О год. 12:30 похід вулицями міста. О год. 3 (15) Народне Гуляння (фестив) в часі якого відбудеться вистава під відкритим небом пєсн. „Невольник“ при ласкавій співачкаста „Прогітвіанського Театру“. — Ювілейні відзнаки, які є рінночасно партами іступу на „Народне Гуляння“ і виступу „Невольника“ — в ціні 50 гр. можна дістати в канцелярії філії в Сокалі та вєвди у всіх Читалень і Кооперативах повіту. — Відділ.

ОГОЛОШЕННЯ

Дентист ЯКІВ НАСС

Львів, вул. Сикстуська ч. 17/П. Скріплювання злітаючися зубів, пломбування й винищення зубів без болю. Штучні зуби в камчуку і золоті після американської системи. Пам'ятки з провинної поладжуєтєся в найкоротшому часі. П. Т. Урядовим і студентам 311 значна знижка. Полєкші в сплатах. 2—5

Д-р Р. НЕСТОРОВИЧ

ординує в хоробах внутрішніх і жіночих в ПЕРМИШЛІ, Францішканська 37, (площа на Брамі). Власний хемічний і мікроскопічний лаборатор. 3—5

ДЕНТИСТ

асист. кавічки стоматологічної У. Я. К. Д-р мед. Яковський Мечислав Спеціаліст в недугах усної ями і зубів. Дентистичну техніку веде особисто. Львів, Славочського ч. 18, I. пов. 277 8—15

Др. Г. БРУХНАЛЬСЬКИЙ

стоматолог-дентист ординує в недугах усної ями і зубів в липні і серпні як передим Львів, вул. Галицька 19, II пов. 16-20

ПАРХОЦЬКІ БІБЛІОТЕКИ НА СПЛАТИ. I-ша бібл. — 37 книжок за 60 зол. платних у 3-місяч. ратах; II-га бібл. — 108 книжок за 180 зол. пл. у 4 ратах, при чім перша рата 60 зол., прочі р. по 30 зол. Перша бібл. надається для сільських, друга для міських парох. бібліотек. Усі книжки відповідно дбрані й певні щодо змісту. В перелєтї I. бібл. 100 зол., II. бібл. 220 зол. — Замість готівки приймаємо також векселі 3—4 місячні; дочислюємо тоді ще есконт. Замовляти: „Добра Книжка“ — Львів — Lwów, skr. p. 11. 294 6—50

ПОРУЧАЄМО НОВО ВІДЧИНЕНУ ФОТОГРАФІЧНУ РОБІТНЮ „ДОРА“ ЛЬВІВ, Славочського 2. 302 4—20

Присилайте передплату!

„ОЛЬКА“

245 17 30

Одинокий СПЕЦІАЛЬНИЙ МАГАЗИН трикотажів.
Продає найкращі СВЕТЕРИ, ТРИКОТИ, ПАНЬОХИ,
РУКАВИЧКИ, СКАРПЕТКИ по цінах гуртових.

Львів, — Ринок 35
(біля „Нар. Торговлі“).

ЧАЙ КАВУ і ВИНА

в найлучших родах — по найдешевших
300 цінах — поручає 3—15

ЕДМУНД РІДЛЬ
Львів, Рутівського 3.

Цінники на жадання безплатно.

ФУТРА дамські і мужеські
гарнітури і верхи до футер
303 поручає 4—8

МАГАЗИН ФУТЕР
Ст. СОЦКІ Львів, Академічна 3.
Приймає футра до переходу на літо.

Фабрика ПИЛЬНИКІВ Г. МОУЧІНСЬКИЙ

Львів, вул. Волинська 25, тел. 20 18, станція
зал.: Львів-Підзамче. — Приймає ПИЛЬНИКИ
до насіння і замовлення на нові. 282 11-25

Рукавички, панчохи - -
- - скарпетки, реформи
ПФАУ, Львів, Ринок 19.

246 п найдешевше, бо вхід через сиві. 25-50

ФАХІВЦЕМ-ШОФЕРОМ

стане кожний по укінненню

Львівських Самоходових Курсів
інж. Александра Юрого (Juhre)

313 Львів, вул. Коперника 54 1—3

Школа міститься при найбільших
самоходових варстатах і гаражах у
Галичині. Докладна і скоро наука. —
Оплата ратами. — Полекші незамож-
ним. — Інформації і програми уділяє
заряд курсів. — Вписи щоденно.

МАГАЗИН і РОБІТНЯ

всякого рода **ФУТЕР**

Єлисавети **СОЛІК** (вдови І. Солика)

Львів, тільки ул. Собеського 4. 4-10

МОТОРИ

бензиново-нафтові

для сільських господарств
:: та дрібного промислу ::

продає по конкурентійних цінах
і на дуже догідних умовах

Фірма **РЕЗЕТКА**

Львів, ул. Словацького 2.

286 10—20

Робітня годинникарсько-
ювілерська

КАРОЛЯ ГАЄВСЬКОГО

у Львові, вул. Сикстуська ч. 31.
(в подвійно на ліво)

виконує всякі роботи о 40%
298 дешевше як всюди під гарантією. 4-10

Светери, жакети, костюми гарсонки, камі-
зольки дамські й мужесьні, гальки, реформи,
панчохи, камаші, штильпи, скарпетки і т. п.
ПЕРЕРОБЛЮВАННЯ й підроблювання
старих трикотажів.
Підношення очок панчіх шовкових і філь-
декосових.

Виконує з найліпшого матеріалу дуже ста-
ранно й по умірених цінах

Трикотарська робітня **В. Лібанської**
262 Львів, Баторого 34, (мезанін). 11—30

„ТРИКОТАРНЯ“

Перша укр. робітня волічкових виробів

МЕЛЬНИК ОЛЬГИ

305 Львів, Косцюшка 3/1. 4—6

Продає і приймає замовлення на нові воліч-
кові річі. — Перерабляє старі. — Підрабляє
панчохи і скарпетки. — Роботу виконує солідно!

ВЗУТТЯ мужеське, дамське

власного виробу

по дуже низьких цінах поручає 264

першорядна робітня обуви 11-27

ІВАНА МАТИКЕВИЧА Львів, Шептицьких ч. 1
напроти св. Юра.

Продажа на догідні сплати!!

Машини до шиття ==

== Грамофони, ровери

Кружлівки молочарські

та їх складові часті, кравецьке приладдя
і до ручних робіт. Власна майстерня направ

Александр МАЛИМОН

Львів, ул. Валова, 11 а.

ФУТРА

мужеські й дамські
містові й до дороги,
куртки, свитки, шапки
і т. п. поручає

М. А. АВГУСТИН
МАГАЗИН ФУТЕР

Львів, Рутівського 7. Тел. 49—46.

297 Приймає всякі роботи кушнірські. 3-10

РІК
ОСНОВАННЯ
1878.

На літний і осінний сезон
поручає наймодніші

КАПЕЛЮХИ і ШАПКИ

Фірма **АНТІН КАФКА**

Львів, вул. Галицька ч. 4.

Ціни знижені! Вибір великий!
138 31-2

Львівське Товариство Акційне Броварів

поручає свої знамениті вироби:

Пиво **Експортне**, ясне

Пиво **Баварське**, темне

Портер Імперіяль

Скрізь до набуття!

Скрізь до набуття!

312 1—1